

Het jaar 1552

De keikopgilde trekt uit ... te Brussel

*Om de optocht van Meester Ghybe te kunnen begrijpen, is het gemakkelijkst om even te luisteren naar de uitleg van de 'griffier' of **grijpier** zoals hij hier in de onderstaande tekst genoemd wordt. Deze tekst dateert uit **1552** en werd gedrukt in Leuven. De tekst stond op het repertoire bij de viering van het **Brusselse** zottenfeest in 1551. De referentie in deze tekst naar 'de kei' doet ons sterk vermoeden dat deze tekst oorspronkelijk uit Poperinge komt want waar anders had men een dergelijke gilde van de kei?*

Dat men deze tekst in Brussel adapteerde, moet ons niet verwonderen. Toen en nu nog namen de toneelgroepen – de rederijkerkamers – en/of carnavalsgezelschappen elkaars teksten over.

We geven eerst integraal deze tekst die we vonden in het boek 'Het gilde van de Blauwe schuit – volksfeest en burgermoraal in de late middeleeuwen' van Herman Pleij. Meulenhoff Amsterdam ISBN 90 290 0550 5. Voor het leesgemak moderniseren we de spelling.

Dit is den eedt van meester Oom* met vier ooren Prince der dooren*

1552

Oom = Pandjesbaas

Dooren = dwazen

Om het lezen aangenamer te maken, hebben we de tekst omgezet in hedendaagse spelling maar we hebben natuurlijk wel alle typsiche woorden behouden.

Die grijpier:

Hoort ende zwijgt die hun in het zotten rijk generen* al, = zich bezig houden

Wat die Koning der dooren hier beloven en zweren zal.

Heer koning, hier zittende in uw Malvestijt*

= verbastering van majesteit

Den eed te doene zult gij zijn bereid

En opdat gij weten moocht, welk uw nood is

't rijk der zotten dat zeer wijd en groot is

wel te regeren, buiten en binnen

met onbedachte, ongestapelde zinnen

zo moet gij met mallen raad onvervolgen

deze punten onderhouden die hierna volgen.

In den eersten moet gij alle geestelijke personen

Die geern onder d'oude kleermarkt* wonen

=die oude kleren verpanden en dragen

En geern in den boek* lezen tot hunder schade

=boek met hun schulden in opgetekend

Die men open slaat niet wijs van rade

Die wijn en bier niet en laten verschalen

En veel meer borgen* dan zij kunnen betalen

=verpanden

Nonnen die uitlopen en gaan hun gangen

Monniken die de kappe op den tuin* hangen

=haag

Deze moet gij al schutten* en schermen

=beschutten en beschermen

Als zij van armoede klagen en kermen.

Voort moet gij alle ezelvasallen*	= verbastering van edel
Die met gehuurde peerden hun ridderschap halen	
Alle grote pochhansen zonder moed	
Alle grote brageerders* zonder goed	=praalhansen, blagaais
Alle kapiteinen, ruiters en knechten	
Die liever moeskoppen* dan met de vijanden vechten	=plunderen
Die 't al metter tonge kunnen vernielen	
Maar laten die lappen zien*, of keren die hielen	=vluchten
Deze moet gij in zotte ordinancien leiën	
Zoo lang tot dat zij gesneden zijn van der keien	
Ook moet gij alle lepe, loze gezen*	=lichtekooien
Oude koppelaarsers, jonge geschuurde* wezen	=ontmaagde
Kamerkatten, sluipzielen* met hopen	=hoeren en heimelijke hoeren
Meiskens die de knechten nalopen	
Vrouwkens die meer dan met één spoelen weven	=met meer dan één man naar bed gaan
Heimelijk nooddruft zoeken en geld toegeven	
Alle laudaten*, alle vrouw vuilen	=slonzen
Alle schielozen, alle afgereden guilen*	=zorgelozen en oude hoeren
Deze en diergelijke vrouwen	
Moet gij in hun oude privilege houwen	
Die hun nood van genen heren en zijn genomen	
Voor dat zij Sint Job of in't gasthuis komen	
Ook moet gij die edel gilde, licht van zinnen	
Die 't heden verteren wat zij morgen winnen	
Die geldeloos slempen met genuchten*	=genoegen
En hun panden tot mijn oomkens vluchten	
't gelag met rok of mantel betalen	
alle mulders die zonder molen malen	
alle die hun zelfs schande vermanen	
alle die liegen dat zij zelf waars wanen	=die liegen dat ze 't zelf geloven
alle die buitenshuis vreugde bedrijven	
en binnens huis vechten en kijven	
dezen moet hun privilege houden stad	
zo lang dat zij komen waar Valentijn meester zat.	
Ook moet gij met save-kom-uit* bewaren	=verbastering van 'sauf conduit' vrijgeleide
Alle kooplieden die naar Sinte Reinuits* varen	=schijnheilige van de berooidheid
Alle die zonder verstand kopen en verkopen	
Alle die met ijdelen marsen* lopen	=lege manden
Alle kwakzalvers die hun laten verdullen	
Alle spesiers* die hun zakken met hooi vullen	=kruidenhandelaars
Alle die den groten zak in den kleinen lappen	
Alle wijnkopers die achter uittappen	
Alle die naar hun zelf schade reiken	
Alle brouwers die katten laten in de mout zeiken	
Allen die 't heden maakt een morgen weer brekt	
Alle taverniers* waar die zot den tap uittrekt	=herbergiers
Alle die hun goed met hoeren en boeven delen	

Alle schippers die met gescheurde zeilen zeilen
 Alle boeren die hun zaad in bedorven akkers zaaien
 Alle kleermakers die met gebroken naalden naaien
 Lakensnijders die hun goed vermeten
 Schoenmakers die de haan laten t'leer eten
 Timmerlieden die kwalijk wachten hun schreven*
 En wevers die met ijdelen spoelen weven
 Alle smeden die hun ijzer verbranden
 Alle metsers die hun fundament bezwaren
 Alle goudsmeden die hun soldeersel sparen
 Beeldsnijders die van kunst razen
 Alchemisten die hun goed in d'assen blazen
 Glasmakers die hun glas verlasten
 Kuipers die overal naar 't bomgat* tasten
 Tingieters die hun tin verloren gieten
 Bakkers die altoos een brood te kort schieten
 Vleeshouwers die mager laten worden 't vet
 Vissers die altoos vissen achter 't net
 Schilders die hun aanzichten bederven
 Legwerkers die 't zaterdags kwalijk kerven
 Alle ambachtslieden en alle handwerken
 Die aldus uw rijk versterken
 Deze moet gij hun privilege nu vermeren fijn
 Totdat zij met Sint Reinuits naakt uit de kleren zijn
 Item alle rethoristen en muzisienen
 Die hunnen tijd verkwisten en luttel dank verdienen
 Elkeen doen lachen en zelfs druk insluiten
 Alle spelen, gescheurde fluiten
 Alle die niet en kunnen helen noch zwijgen
 Alle die een roe op hun eigen aars krijgen
 Alle sofisten, artiesten, juristen
 Mercurialisten die hun wijsheid verkwisten
 Alle die hun grote dingen vermeten
 En geen bescheid daar van en weten
 Alle wilde geesten, kwaad om temmen
 Die huis en erve door 't keelgat laten zwemmen
 Alle die hun zelve in de netten breien
 Allen die levende van aardrijk scheien
 Deze en dergelijke gezellen
 Zult gij als regenten over uw rijk stellen.

=te veel letten op hun bestek

=gat in de ton waar de tap in moet

Ook moet gij elk goed exempel bewijzen
 Dat men u, Malevestijt mag prijzen
 Gij zult totter middernacht gieten en gapen
 En 's morgens zult gij lang slapen
 En eer gij half aan of gekleed zijt fijn
 Zo moet gij wederom aan den ontbijt zijn
 En nimmermeer veel zware drooms hebben
 En altoos den besten pand mijns ooms hebben
 En waar één in die taverne is bij dezen

Zo moet gij altoos die ander wezen
 En uit uw rijk bannen die u zeggen van te werken
 Maar liever in 't vrouwehuis dan in de kerke
 En wie u klaagt zijn vlezelijke noodzaken
 Die moet gij helpen zijn huwelijk maken
 Opdat hij mag geraken uit de pijn
 Te bedde wijzen of achter die gordijne
 Zo krijgt gij prijs en lof van alle beien
 Help de naakten blinden in huis leien
 Want een koning moet compassieus zijn
 Alle dagen amoreus, niet te amoreus zijn
 Al is't dat men bij eender vrouwen zeer gekweld leeft
 Ook moet gij elkeen betalen als gij geld heeft
 Alle woorden nauw vangen waar gij ze betraept
 En van niemand kwaad zeggen als gij slaapt
 Maar 't volk overal verblijden altenen
 Al zou je wijf en kinderen er om wenen
 En wou iemand, u, malevestijt befamen
 Gij en moogt niet rood worden nch je schamen
 Dus komt gij ezelheren die bezit zijn leen
 Wat gij koning hierop zegt, ja of neen?

Die koning zegt:
 Ja, ja, neen, neen

Die grijpier:
 Nu heer koning, leg uw vingeren beie
 Zeg mij na en zweer op dees keie
 Dat zweer ik bij den pispot en bij die private* =privaat = W.C.-huisje
 En bij den bril met den openen gate
 En zo waarachtig als die drenger* die er op zat =stoelganger = schijter
 Die zo uitermate veel dronk en at
 Alzoo 't in 't vuil boek geschreven steet
 Dat zij zich van achter en van voren bescheet
 Dat ik 't voorgenoemde met aller trouwe
 Naar mijn vermogen zal van boven onder inhouden =wat via zijn mond binnengaat ...
 En dat zelve helpen sterken en vermeren

Die grijpier:
 Hoort gij dat wel, gij ezelheren
 Wat die koning hier zweert en belooft?
 Zalf hem en zet hem die kroon op het hoofd
 En roept al tesamen in één populorum =één stem
 Vive le roi! Stultus stultorum* =dwaaste aller dwazen

Die grijpier:
 Hoort nu, gij onderzaten, gij moet ook manschap zweren
 Den koning hem helpen 't zijne verteren
 En hem altijd bijstaan, nacht en dag

Zo lang als hij slag verdragen mag	
Zo lang als hij wijn of bier heeft in de flesse	
Zo lang als hij kruis of munt heeft in die tesse	
Zo lang als hij eenen pand heeft te raaien	=beschikbaar
Zo lang als hij eten heeft in die schappraaie	
Dat gij hem daarin zal bijstaan alenen*	=steeds
En daar toe dapperlijk hand en mond lenen	
Opdat hij 't gekwel des rijkdoms werd kwiete*	=kwijt
Zo lang dat hij verlost is van niet één miete*	=miet=koperen cent
Dat zweert gij, zegt ja, neen, elk man voor man	
Steek nu al uw vingeren in 't gat en kust ze dan.	

En ondertussen in Poperinghe...

5 april 1552 voor paeschen - **De Riool van de Gervelgatstraat** – SAP 467

Gheconsenteert byde heer, wet ende raden opt tverzouck ende requeste van **Jacop Beke filius Jans**

Dat de zelven Jacop zal moghen betimmeren de riole –

loopende tusschen zynen huuse ende de huuse ende ervfe van **Hendrick Ghyselbrecht** tot inde beke inden **Ghervelgatstraete**

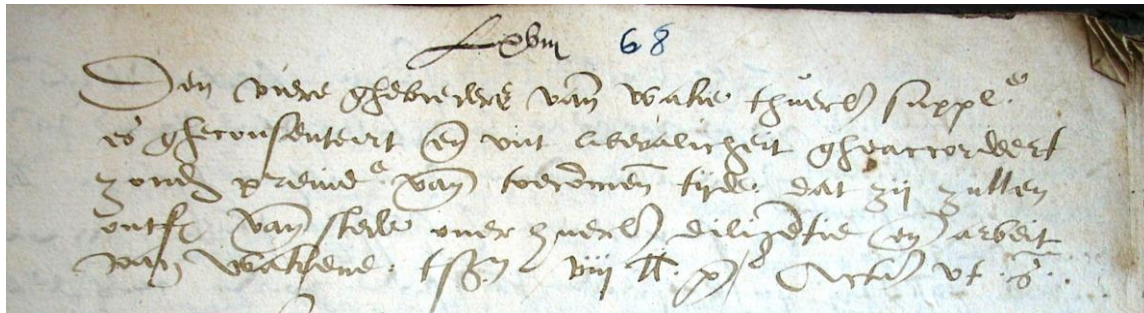
mids byden zelven Jacop te onderhouden de voorseide ryole – suffysantelick teuweghen – zo datter ghein clachten noch grief en quaeme vande ghebuers ende gheminte deser stede – beghinnde tzelve onderhoudt van an de westzyde vande voorseide straete – de welcke ryole de voornoemde Jacop ghehouden werdt omme de straete te doen verdecken ende cauchieden souffisantelick ende wyt ghenomen teeuwighen daghen – tzynnen propren costen daerinne de voornomede Jacop hem ende zyn naercommers verobligeert heift ende zynen voorschreven grondt liggheende onder de zelve riole verbonden

Actum den vde in april xvc lj tich voor paesschen

The image shows a handwritten manuscript in a historical Dutch script, likely from the 16th century. The text is written on aged, slightly discolored paper. It begins with 'Gheconsenteert byde heer, wet ende raden opt tverzouck ende requeste van' followed by the name 'Jacop Beke filius Jans'. The text continues with details about the sewer (riole) running between his house and that of Hendrick Ghyselbrecht, and the obligation to maintain it. The document is signed 'Actum den vde in april xvc lj tich voor paesschen'.

Voorts by accorde vande zelve heere, wet ende raden hebben ooc overgenomen **de imposte vande bieren** vuten handen van **Clays Baroen** bedraghende zyn pacht voor dit half jaer xc xx pond grooten
ende datmen de zelve Clays gheven zal in gratuiteit boven de vulle penninghen van zyn schultpenninghen noch ix pond parisis makende j schele xij deniers parisis – dus zalmen hier vant bier slaken ende quytten van zyn assyse dat es van x schele parisis opde tonne die de stede compareert ende zal allanelick gheven x schele parisis op elcke tonne voor een imposte
Actum ut supra

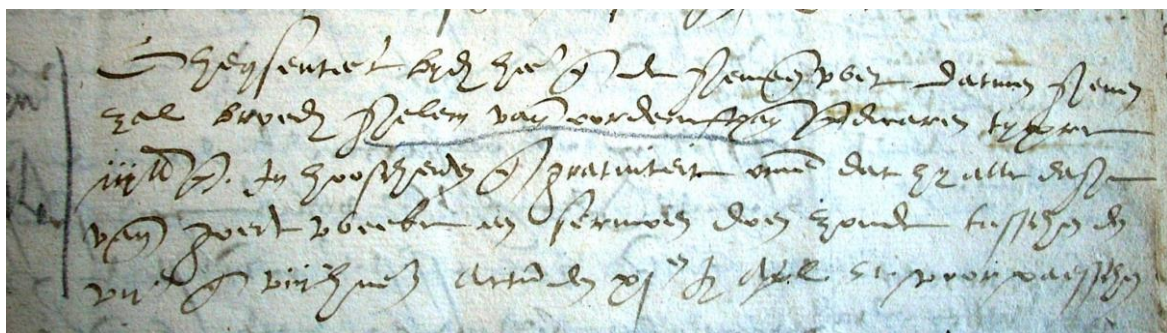
1 april 1552 – Wacht – SAP 367 - Resoluties A - folio 68 – SAP 467

De vier ghebieders van de wake thuerlieden supplicatie¹ is gheconsenteert² ende vut liberaliteit³ gheaccordeert⁴ zonder preuue van de toecommende tijden dat zij zullen ontfanghen van de stede over huerlieden diligentie⁵ ende arbeit van wakene,
tzy viij – 8 - pond parisis
Actum ut supra

De vier gebieders van de wacht – krijgen op hun vraag – uit mildheid – echter zonder recht in de toekomst – voor hun toewijding en arbeid van te waken – 8 pond parisis.

12 april 1552 – Sermoen in de goede weke - Resoluties A – folio 68 – SAP 467

Gheconsenteert by de heere ende de ghemene wet

¹ Supplicatie = vraag of bede

² Consenteren = toekennen

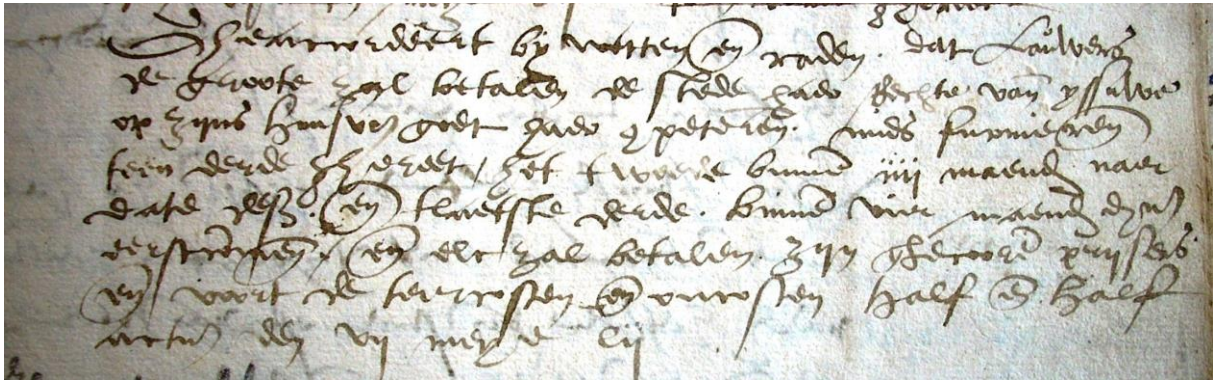
³ Liberaliteit = WNT; Mildheid, onbekrompenheid.

⁴ Accorderen = mede akkoord gaan

⁵ Diligentie: WNT : IJver, zorg, toewijding; moeite, inspanning.

datmen gheven zal **broeder Ghelein** van de Oorden van predicaris tYper iij pond parisis in hoofhede ende gratuiteit⁶ omme dat hij alle dagen vande goede weke een sermoen doen zoude tusschen de vij – 7 - de ende viij – 8 - heure
Actum den xij in april voor paesschen

7 mei 1552 – **Yssuwe van Laurens Degroote** - Resoluties A – Folio 68 – SAP 467

Gheconsenteert by wetten eende raden dat **Laurens De Groote** sal betalen de stede haer rechte van yssuwe op zijns huisvrouwes goet haer competerende, mids furnerende teen derde ghereet, het tweede binnen iij maenden naer date deser ende tlaetste derde binnen vier maenden deser eerstcommende ende elc zal betalen zijn ghecooren prysers ende voort de teirconsten ende oncosten half en half
actum den vij mey lij

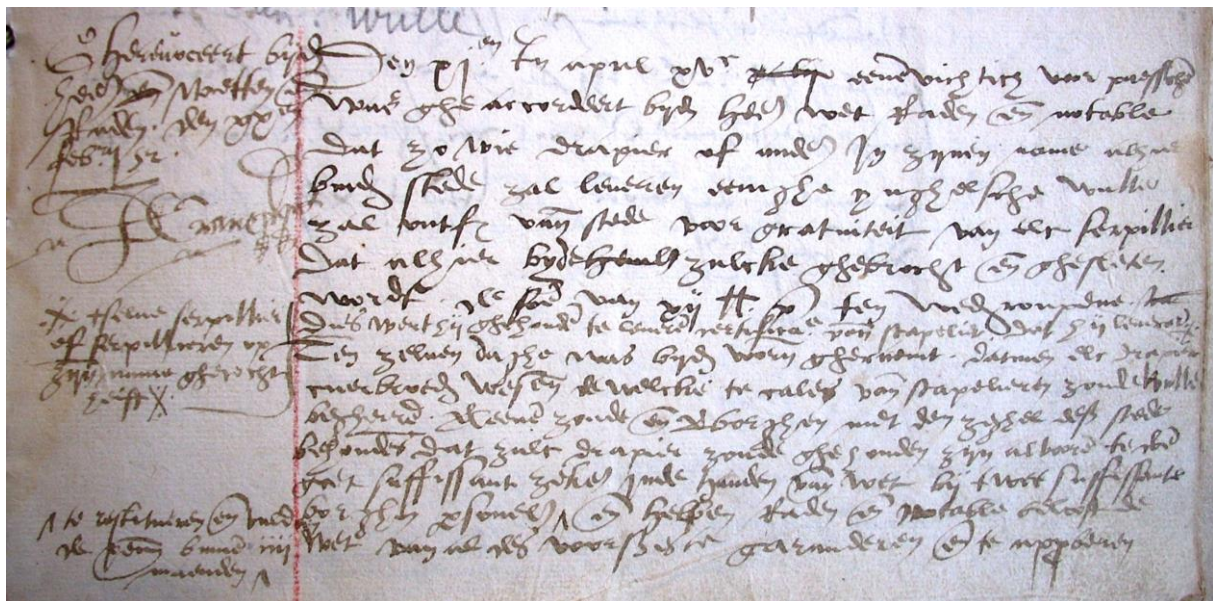
Draperie in crisis

*In deze moeilijke tijden probeert het stadsbestuur een vervolg te breien aan een middeleeuwse succesverhaal. Het Poperingse laken, eigenlijk een soort vilt, was toen een gegeerd goed, zeker in de koude oostelijke landen, waar het door de Duitse Hanze werd ingevoerd. Belangrijke factor in het succesverhaal was de **grondstof**: Engelse en Schotse **kwaliteitswol**. De positieve uitslag van het langdurig proces rond het Poperings laken dat op de 21ste december 1546 uitgesproken werd, kan de crisis in de Poperingse draperie niet tegenhouden, daarvoor is het te laat.*

*Op **11 april 1552** beslist ‘de Wet’, te vergelijken met het huidig schepencollege om importeurs van ‘Inghelsche wulle’ een premie toe te kennen op basis van de geijkte maat voor wol – de ‘serpelier’ of ‘scarpelier’. Dit wijst er op dat het moeilijker wordt om deze wol te verwerven, en dat de plaatselijke wever meer en meer genoeg moet nemen met minderwaardige Spaanse wol. Een crisis dreigt voor de plaatselijke lakennijverheid:*

11 april 1551 n.s. 1552 – **Premie voor leveranciers van Engelse wol** – Resoluties A – SAP 467

⁶ Gratuiteit : WNT: Geschenk, gift, gewoonlijk in den vorm van geld, dikwijls als tegenprestatie voor geleverde diensten.

‘Den 11 den in april xvc een en vichtich, voor Paeschen,
was gheaccordeert by de heere, wet ende raeden ende notabelen,
dat zo wie, drapier ofte andere, in zynen naeme alhier binnen de stede, zal leveren eenige
Inghelsche wulle, zal ontfanghen van de stede voor gratuiteyt van elck serpillier⁷ dat alhier
by de sulcke ghebracht ende ghelaeten wordt, de somme van xii pond parisis - ten
wederroupene.
Dies wert by ghehouden te leveren certificatie vande stapelier, dat hy levere ’t zelve serpillier
of serpillieren op zynen naeme ghecocht heeft.
In de marge staat;
Gherenonceert by den heere, wetten ende raeden den 22 february 1552’

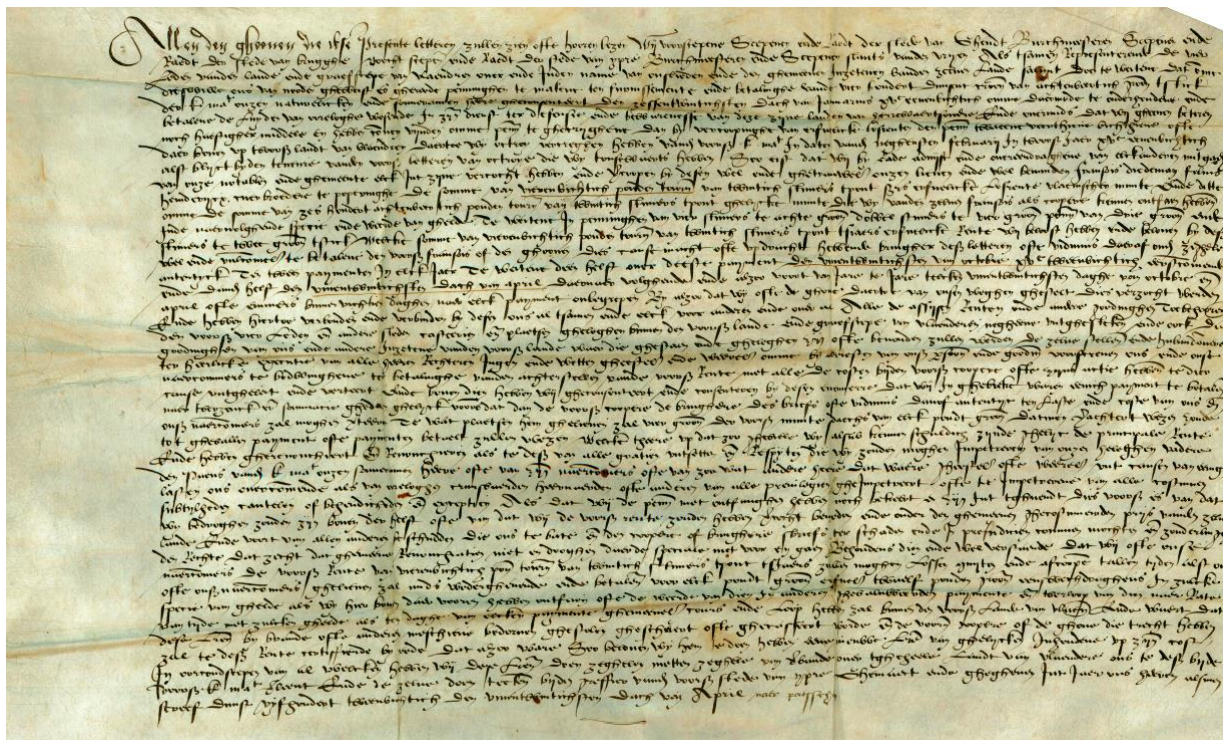
‘Ten zelve daghe was by de voornoemde gheraemt dat men elc drapier, cuerbroeder
wesende, de welcke te Cales van de stapelieren zouden wulle begheeren verleen en ende
versorghen met den zeghel dezer stede, behoudens dat zulk drapier zoude ghehouden zyn te
stellen in de handen van de wet twee suffisante borghen.’

24 april 1552 – **Vlaanderen leent van Frans Diedeman filius Hendrik** – SAP A
39

A 39 - 25 april 1552 n.s.

1552 De Vier van Vlaanderen verkopen een erfrente van 54 ponden tournois, den penning 12,
aan Frans Diedeman fs Hendrik, keurbroeder van Poperinge, om een bedde van 400.000
kronen toegestaan aan de Keizer op 26 januari 1552 n.s. te kunnen betalen.
Deze rente wordt bezet op de inkomsten van de Vier Leden. Er wordt gestipuleerd welke
schadevergoeding er betaald wordt in geval van niet-uitbetaling en in welke munt de
rente teruggekocht zal worden.

⁷ Serpillier : WNT; (serpellier, serpelgier). Zie sarpeliere en vgl. scarpeliere, ook Keurb. v.
Haarl. 143, Holland: “voir elck **serpellier** (wol) van drie sack wegens” en “voir elck serpelier
ingelsche wolle”. (serpellier, serpelgier). Zie sarpeliere en vgl. scarpeliere, ook Keurb. v.
Haarl. 143, Holland: “voir elck **serpellier** (wol) van drie sack wegens” en “voir elck serpelier
ingelsche wolle”.

SAP A39 - 25 april 1552

Allen den ghoenen die dese letteren zullen zien ofte hooren lesen

Wij – voorschepene – schepenen ende Raedt van de stede van Ghendt -

Burghemesteren – schepenen ende Raedt van de stede van Brugghe –

Voocht, schepenen ende Raedt van de stede van Ypre –

Burghemeesteren ende schepenen slants van den Vryen –

Als samen representerende de vier leden van de lande ende graefschepene van Vlaenderen
over ende inde name van ons lieden ende den ghemeenen inzetenen vanden zelven lande –
Saluut

doen te weten dat omme dieswille ons van noode ghewest es gherede pennynghen te
maken tensnomssemente ende betalinghe vande vier hondert duusent croonen van
achtenvertich ponden tstick - die syne majesteit onzen natuurelicken ende souverainen
heere gheconsenteert den zessentcintichsten dach van januarius xvc eenenvichtich
omme daermede te onderhouden ende betalene de luyden van ooreloghe wesende in
zynnen dienst ter defensie ende bewerenesse van deze zyne landen van hierwaertsovere
ende overmids dat wy gheen beteren noch haestighere middele en hebben connen vynden
omme pennynghen te ghecryghen dan by vercoopinghe van erfvelicke losrenten –
den penninck twaelve - verthien - vichtiene ofte daerboven up tvoorseide landt van Vlaenderen -
daertoe wy octroy vercreghen hebben vanden voorseiden majesteit in daten vanden
neghensten february in tvoorseide jaer xvc eenenvichtich -
alst blyckt byden teneure vanden voorseide letteren van octroye die wy tonsewaerts hebben -
soo est dat wy by rade - advysse ende overeendraghene van elckanderen mitgaders van
onze notablen ende ghemeente -
elck in zyne vercocht hebben ende vercoopen by desen - wel ende ghetrauwelick

onzen lieven ende wel beminden **Fransois Diedeman filius Henderycx** –

cuerbroedere te Poperynghe

de some van viereenvichtich ponden tournois - van twintich stuvers tpont sjaers –

consuelicke losrente vlaemscher munte
ende ditte omme de somme van zeshondert achtenviertich ponden tournois van twintich
stuvers tpont - ghelycke munte - die wy vanden zelve Fransois als coopere saemen
ontfaen hebbende inde naervolghende specie ende weirde van ghelde -
te wetene in penninghen van vier stuvers te achte grooten - dobbel stuvers te vier
grooten - ponden van drie grooten ende stuvers te twee grooten tstick -
welcke somme van vierenvichtich ponden tournois van twintich stuvers tpont sjaers
consuelicke rente –
wy belooft hebben ende beloven by desen –
wel ende vulcommelick te betalene den voorseide Fransois of den ghoonen dies cause –
macht ofte updracht hebbende - bringhere deser letteren ofte vidumus daeraf onder
zeghele autentyck ten tween paymenten in elck jaer -
te wetene deen helft over deeste payment den vierentwintichsten van octobre xvc
tweeenvichtich eerstcommende
ende dander helft den vierentwintichsten dach van april daernaer volghende
ende alzo voort van jaere te jaere telcken vierentwintichsten daghe van octobre ende april
ofte emmers binnen vichtien daghen naer elck payment onbegrepen.
by also dat wy ofte de ghone daertoe van onsen wegghen ghestelt –
dies verzocht werden -ende hebben hiertoe verbonden ende verbinden by desen ons al
tsamen ende elck voor anderen ende over al alle de assysen - renten ende andere
goedinghen toebehoorende den voorseide vier leden ende andere steden – castelrien ende
plaetsen - gheleghen binne den voorseide lande ende graefdscepe van Vlaenderen –
negheene vutghesteken -
ende oock de goedinghen van ons ende andere inzetene vanden voorseide lande
waer die ghestaen end gheleghen zyn ofte bevonden zullen werden -
de zelve stellende ende huerlieden donnerende ter heerlicke executie van alle heeren,
rechteren, jugen ende wetten - gheestelick ende weerelick -
omme by arresten van ons persoon ende goedinghen voorscreven –
ons ende onse naercommers te bedwinghene ter betalinghe vanden achterstellen vande
voorseide rente met alle d costen byden voroseide coopere ofte zyns actie hebbende
ter dier cause vutgheleit ende verteert -
ende boven dien hebben wy gheconsenteert ende consenteren by desen –
emmere dat wy in ghebreke waeren eenich payment te betalene naer tverzouck
ende sommacie ghedaen ghelyck vooren dat dan de voroseide coopere de bringhere
des briefs ofte vidimus danof autentyc ten alste ende coste van ons ende ons naercommers
zal moghen verteeren - te wat plaetsen hem ghelieven zal - vier grooten der voorseide
munte sdaechs van elck pondt grooten datmen verachttert wezen zoude - tot ghevallen
payment oft paymenten betaelt zullen wezen -
welcke theere up dat zoo ghewille - wy alsnu kennen schuldich zynde –
ghelyc de principale rente -
ende hebben gherenonchiert ende renonchieren als te desen van alle gratien - vutsetten
ende respyten - die wy zouden moghen impetreren van onzen helegghen vadere den paeus
vanden katholieke majesteit onzen souverainen heere ofte van zyn naercommers
ofte van zou wat andere heere dat waere gheestelick ofte weerelick -
vut causen van eenighen subtylheden - cantelen of behendicheden ende exceptien
als dat wy de pennynghen niet ontfanghen hebben noch bekeert en zyn int gheuendt
dies voorseide es van dat wy bedroghen zouden zyn -
boven den helft ofte van dat wy de voroseide rente zouden ehbben vercocht beneden ende
onder den ghemeen ghecostumeerden prys vanden zelven lande -
Ende voort van allen andeen beschudden die ons te ate ende den coopere of bringhere sbriefs

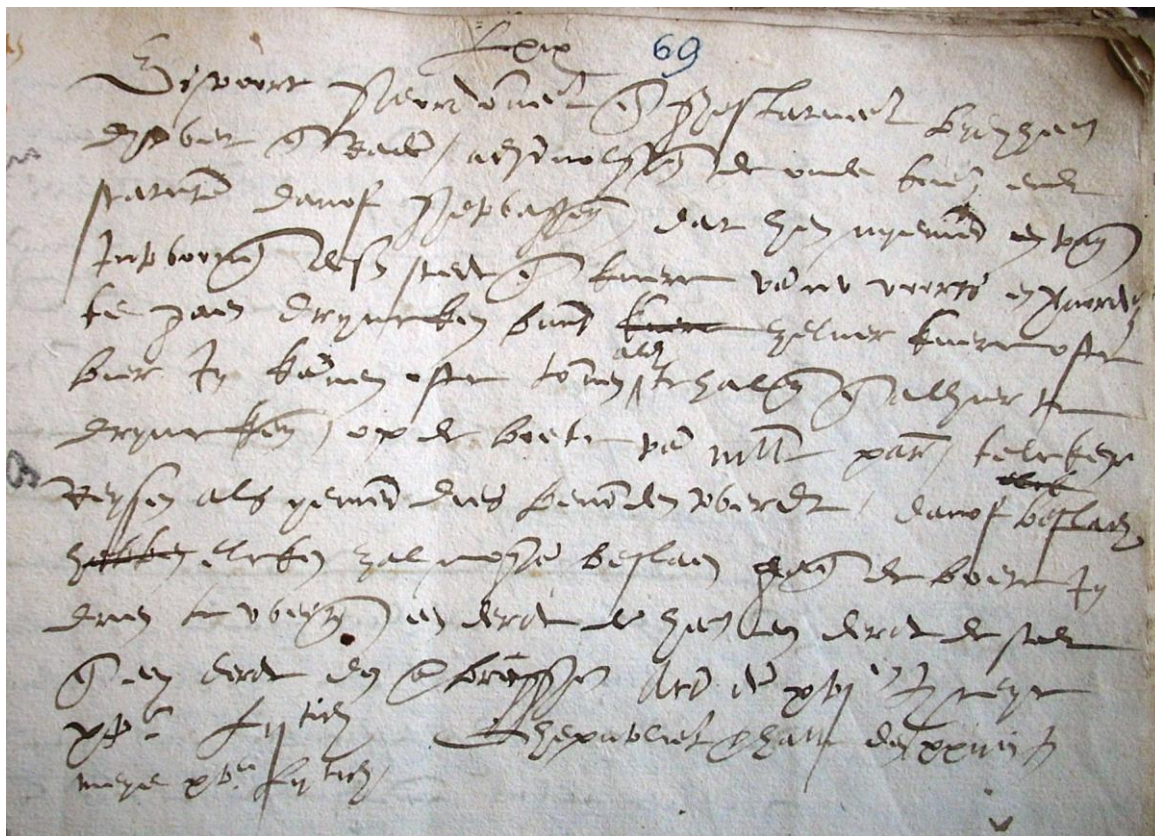
ter schaden ende in prejudicien commen mochten
 ende zonderlinghe de rechte dat zecht dat ghemeene renonchatien niet en dooghen
 daer de speciale niet voor en gaen –
 Behoudens dien ende wel verstaende dat wy ofte onse naercommers de voorseide rente v
 an vierenvichtich ponden tournois van twintich stuvers pont tsjaers zullen moghen lossen
 - quyten ende afcoopen tallen tyden alst ons ofte onse naercommers ghelieven zal -
 mids wederghewende ende betaelende voor elck pondt grooten erfvelick - twaelf ponden
 grooten eens wech dragens in zulcke specie van ghelde als wy hier vooren daer vooren
 hebben ontfanen ofte de weerde van dien in anderen ghevalendeerde paymente
 ende tverloop van die naer rate van tyde mt zuccken ghelde als ten daghe van elcken
 payment ghemene cours ende loop hebben zal binnen de voorseide lande van Vlaenderen
 Ende waert dat dese letteren by brande ofte anderen meschieve bedroven , ghestolen,
 ghescheurt ofte ghecassert worde -
 ende de voornoemde coopere of de ghone die trecht hebben zaal te desen renten
 certiffieerde by eede dat alzo ware -
 Soo beloven wy hem te doen hebben eene nieuwe lettre van ghelycke inhoudene op zynnen
 cost –
 In oorcondescepen van al welcken - hebben wy dese letteren doen zeghelen metten zeghele
 van verbande over gheheele landt van Vlaenderen - ons te desen by de voorseide
 katholiek majesteit verleent
 Ende de selve doen tekenen by den greffier vande voorseide stede van Ypre
 Ghemaect ende ghegheven int jaer ons heeren als men screef duust vyfhondert tweenvichtich
 den viventwintichsten dach van april naer paesschen

Op 16 mei 1552 geeft het bestuur de mogelijkheid aan de 'schamel' of arme drapiers om een stadslening te krijgen voor het aankopen van de Engelse wol. Wanneer de stadskas leeg raakt, geeft de stad kandidaatkopers een soort garantiebon mee zodat ze toch hun waar kunnen inslaan.

16 mei 1552 – Draperie – Resoluties A – Folio 68 verso
--

‘Gheaccordeert ende gheconsenteert by den heere wet ende raden dat men van nu voorts aen
 totten wederroupen van de wet zal gheven alle mannen die alhier ter slete bringhen zal een
serpelliere Inghelsche wulle een pondt groten, in hooschede, vander stede goede, mids den
 bringhere daerof ostensie ende inkennen te doene eenighe van der wet.
 Inghelicx es ooc gheaccordeert dat men **de schamel drapiers** die ter wet waert goet
 souffissant zekere doen zullen, zal assisteren metter **stede ghelde, also verre als ’t**
bestrecken mach boven de behoorlicke refectien ende de betalinghen van en ontfanghere van
 alzulcx als men t’hemwaert ghehouden es, emmers tusschen dit ende Sint Jansmesse (24 juni)
 52, mids ’t zelve gheleend ghelt by den leenders ofte hemlieden borghen op te legghene
 binnen 4 maenden ende dat op heerlicke executie, danof tresoriers optie hebben zullen den
 principale ofte den borghe te doen executeren.
 Ende ’t voorseide ghelt uute zynde, zo zal men de andere drapiers, **die ’t verzoucken zullen,**
verzien van den zeghele vander stede ofte van der wet op ’t gheheele ghemeente ende ’t
 lichame van der stede, ooc op goede, souffissante zekere, ’t zy by een ofte by twee, den
 termyn van 4 maenden, zoo ’t voorseit es, ende op zulcke executie als vooren.
 Actum den xvi de in meye xvc lii tich’

22 mei 1552 – Verbod op gaan drinken buiten de keure - Resoluties A – Folio 69 – SAP 467
--

Es voort gheordonneert ende ghestatueert by den heere ...

Dat hem nyemand van de inwoonders deser stede ende keure van u voorts en vervoordere te gaen dryncken buuten de zelve keure ofte bier in vaten ofte tonnen alhier in halen ende alhier te dryncken, op de boete van iij pond parisis telcker reysen als yemant dies bevondenwerd, dannof beslach doen te weten een derde de heere, een derde de wet ende een derde de anbringher

Actum den xvi in meye xvc lij tich

Ghepubliceert den xxijste meye xvc lij tich

Op 31 mei 1552 krijgen **Jacop Dehondt ende Andries Vutendaele** de opdracht om de invoer te gaan beheren in de haven van Calais:

31 mei 1552 – Stapels wol in Calais - Resoluties A – SAP 467
--

Gheaccordeert by wetten ende raden

dat men **Jacop Dehondt ende Andries Vutendaele** zal gheven ende verleenen brieven van garantie ter cause van hunlieden brieven van obligatie

die zijlieden an eenighe drapier ghegheven hebben inden handen van de **stapeliere te Calis** ende dat men ander brieven van obligatie op 't gheheele lichaem vande stede zenden zal inde voorseyde stapele, ende de zelve brieven daer zynde zo zalmen van nu voorts alle drapiers die zekere ghedaen zullen hebben, verleenen een brieve van certificatie onder handteeken van de greffier alhier, omme daarmede te lichten zulcke ende zo groote coop wulle als daervooren hy zekere hier ghedaen zal hebben ende voordere nyet; wederbringhende uutten zelve stapele de letteren van zynen coope, hoevele hy daer bestelt zal hebben.

Vanaf 20 februari 1553 kan dit systeem van verzekeringsbrieven niet langer gehandhaafd worden.

Gheconsenteert by den heere ende wet ende raden dat men ontseyt **Jan Wyts** zijn huus staende in **de Vlaminckstrate** nyet meer te verhueren **omme tarvernien** daer in te houden nemaer zal **Mael Waels** noch tyt hebben omme een ander huus te zoucken xl daghe, ende dat hij van stonden aen zal by brantmeesters doen visiteren de vutsteeken ende cafkoenen omme te weten of die souffissant zijn ofte nyet
Actum ut supra

Het gaugieren van de vaten – SAP 467

Voorts is gheordonneert dat van nu voorts an doen gaugieren alle seulen – tonnen, halfve, vierendeels ende half vierendeel op de boete van ... *niet ingevuld* ... ende van elcken stuck dat nyet ghegaugiert ende zonder brandteecken bevonden zal zyn dies zal de gaudierder danof hebben van elcken stick

Ins ghelicken zullen de herberghiers ende taverniers ghehouden zyn alle huerlieden kunnen te doen yken op de boete....

Gheaccordeert by wetten ende raden
dat men Jacop Dehondt ende Andries Vutendaele zal gheven ende verleenen brieven van
garantie ter cause van hunlieden brieven van obligatie
die zijlieden an eenighe drapier ghegheven hebben inden handen van de stapeliers te Calis
ende dat men ander brieven van obligatie op 't gheheele lichaem vande stede zenden zal inde
voorseyde stapele, ende de zelve brieven daer zynde zo zalmen van nu voorts alle drapiers die
zekere ghedaen zullen hebben, verleenen een brieve van certificatie onder handteeken van de
greffier alhier, omme daarmede te lichten zulcke ende zo groote coop wulle als daervooren hy
zekere hier ghedaen zal hebben ende voordere nyet; wederbringhende uuten zelve stapele de
letteren van zynen coope, hoevele hy daer bestelt zal hebben.

Ghegheven
A
Ghegheven
Calden
31 mei 1552
De gheaccordeert by wetten ende raden
dat men Jacop Dehondt ende Andries Vutendaele zal gheven ende verleenen brieven van
garantie ter cause van hunlieden brieven van obligatie
die zijlieden an eenighe drapier ghegheven hebben inden handen van de stapeliers te Calis
ende dat men ander brieven van obligatie op 't gheheele lichaem vande stede zenden zal inde
voorseyde stapele, ende de zelve brieven daer zynde zo zalmen van nu voorts alle drapiers die
zekere ghedaen zullen hebben, verleenen een brieve van certificatie onder handteeken van de
greffier alhier, omme daarmede te lichten zulcke ende zo groote coop wulle als daervooren hy
zekere hier ghedaen zal hebben ende voordere nyet; wederbringhende uuten zelve stapele de
letteren van zynen coope, hoevele hy daer bestelt zal hebben.

31 mei 1552 – Het branden van de biertonnen – Resoluties A – SAP 467

31 mei 1552
De gheaccordeert by wetten ende raden
dat men Jacop Dehondt ende Andries Vutendaele zal gheven ende verleenen brieven van
garantie ter cause van hunlieden brieven van obligatie
die zijlieden an eenighe drapier ghegheven hebben inden handen van de stapeliers te Calis
ende dat men ander brieven van obligatie op 't gheheele lichaem vande stede zenden zal inde
voorseyde stapele, ende de zelve brieven daer zynde zo zalmen van nu voorts alle drapiers die
zekere ghedaen zullen hebben, verleenen een brieve van certificatie onder handteeken van de
greffier alhier, omme daarmede te lichten zulcke ende zo groote coop wulle als daervooren hy
zekere hier ghedaen zal hebben ende voordere nyet; wederbringhende uuten zelve stapele de
letteren van zynen coope, hoevele hy daer bestelt zal hebben.

Es gheordonneert byden wet ende raden datmen publiceren zal het octroy wyliden vercreghen ende gheimpetreert⁸ op **het thusbrauwen** ende halen van wijn ten huuse van mijnheeren de proost

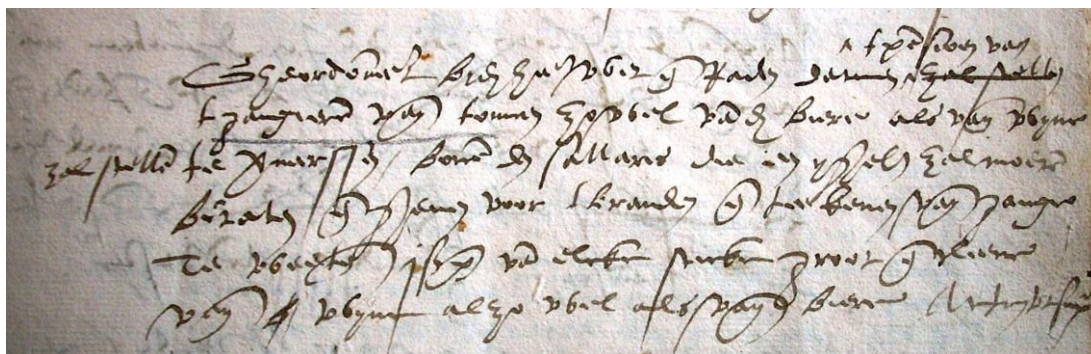
Item es noch ghestelt ende gheordonneert dat men stellen zal **het ycken ende gaugheren van de biertonnen**, cleen ende groote ende de zelve e branden met een teeken voor eenen termijn van ... *niet ingevuld*

Actum al tvoorschreven den xxxi in meye xvc lij

23 juni 1552 – **Pointinge** - Resoluties A – SAP 467

Ghezien den schamele staet vande ghemeene neringhe hier binnen deser stede, zo es gheordonnert by den heere, wet ende raden datmen voor dese reyse nemen zal vutten 't verspaerde goet vander stede inden pointinghe van Sint jansmesse, de somme van ij pond parisis ten soulagemente vande schamelen ghemeene, tguendt dat de stede hier voortijts ghegheven heeft in de pointinghe ten prouffyte van die van binnen ende van buuten. Laetende voorts de landliedenbetalen hemlieden oude portie van viij pond parisis Actum den xxij in wedemaent xvc lij tich

23 juni 1552 – Salaris van de gaugeerder - Resoluties A – SAP 467

Gheordonneert byden heere, wet ende raden dat men 't pensioen van tgaugeren van de tonnen zowel van de bieren als van de wijnen te vermeerssen, boven de sallaris die in ghelicke zal moeten beraten ende gheven voor 't branden ende in kennen van de gauge, te weeten 1 schele parisis van elck stuck, groot ende cleene vande wijne also wel als vande bieren Actum ut supra

In de 'Chroniicke vande gantesche Vverelt, ende sonderlinghe vande seventhien ... ' van Adriaan van Meerbeeck lezen we het volgende:

Beminde leser, ghy moet u hier wat bedencken over de wonderlijcke mwerken Gods ende de veranderinghe die hy kan doen in soo korten tijdt, 't welck te bemerkken is uyt het ghene dat hy heeft alten gehschieden aen den voorseyden keyser Karel den vijften: soo datmen wel mach segghen dat alle de menschen de veranderingeh onderworpen zijn. Want na dat de keyserlijcke majesteyt de gheweldighe kracht ende legers der Duytschen, die van ouden tijden in de wapenen soo hoogh vermaert zijn gheweest – ende in macht van

⁸ Impetreren : WNT: Verzoeken, eischen; probeeren te verwerven; verwerven, verkrijgen

volcke hem verre te boven ginghen – ende in hun eyghe vaderlant in't midden van hunne gheweldighe bondt ghenoten ende al gereedt in wapenen ende wel toegerust waren – niet soo kleyne beginselen – die hy tot Regensborgh eerst bestnde toe te rusten – in min als een jaer overwonnen heeft – hunne legheer verstroyt – de voersten ghevanghen – de gheweldighe steden tot ghehoorsaemheydt ghebrocht – daer Maghdenborgh de leste af was.

Soo dat het scheen dat daer voortaan niet eenen hont in gantsch Duytschlant tegen hem en soude hebben derren bassen - heeft sijne majesteyt in den rijt van dry maenden – met meerder sneheydt alles wederom verkoren dan hy in een jaer gewonnen hadde. Alsoo dat hy in 't

vluchten van Insbroec – ter syden afwijckende met seer weynigh volck van synen huysen synen naem socht te verbergen ende liet hem noemen heer Joris.

Ende als hem eene vrouwe in de herberge in een vleck des avondts aensagh – segghende – hoe wel ghelycke desen man den keyser – is terstont van daer ghescheyden ende heeft door eenen anderen wegh al onbekent sijne reyse ghedaen – op dat hem niemant en soude vervolghen om in sijnder vyanden handen te brenghe.

O wanderlijcke wercken ende groote veranderinghen!

Waer door men moet bekennen dat Godt maer alleen is die nimmermeer en verandert, maer wel de menschen.

Den coninck van vranckrijck die alreede met sijnen leger tot Wijsborgh ghekomen was – op drie mylen naer Spiers ghelegghen, heeft aldaer van de Princen van 't verbondt bedanckt gheweest – aenghesien dat sy saghen dat sy hem nu niet meer an doen en hadden, mits dat het verdragh met den keyser ghemaect was.

't Welck den voorseyden coninc hoornde – is wederom ghekeert – om sijne landen te

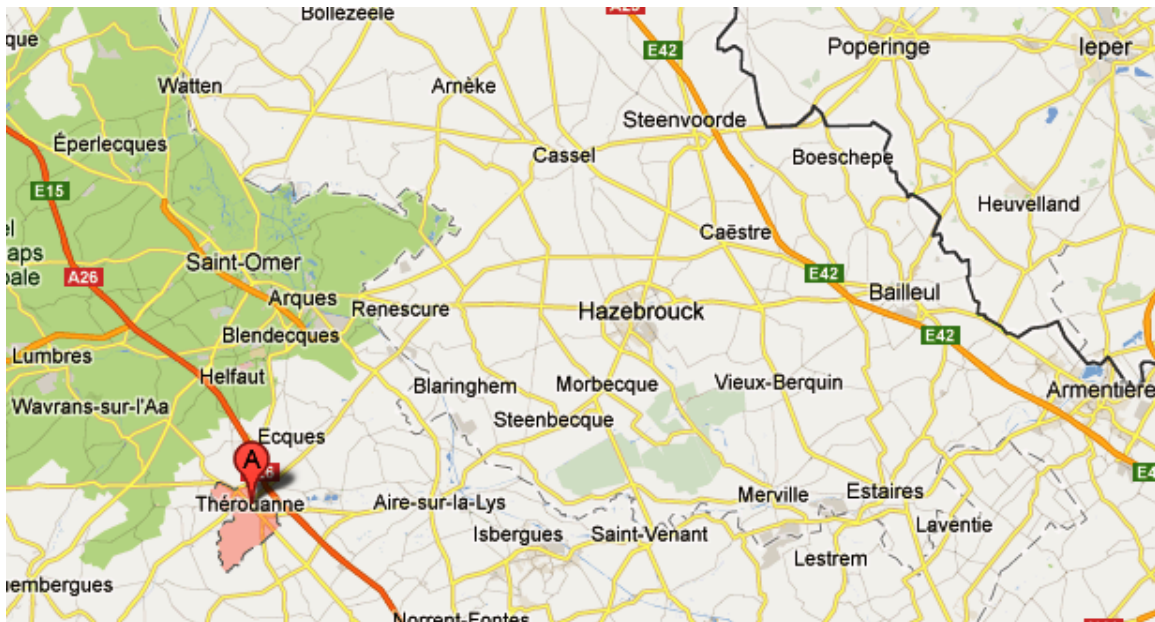
beschermen – die alreede van de Nederlanders overvallen wierden met 20 000 oerenknechten ende 4000 peerderuyters, ende inghenomen hadden het stedeken van Astaenay ende grooten roof haelden ende brandtstichenden in sijn coninckrijk. Maer den coninck in't wederkeere'n naer Lorreyne – door dien dat hy sijne armeye deur eenen anderen wegh leyde daer niere veel victualie te vinden en was – heeft sijn volck in groote benautheyt van hongher ghebrocht: Ja, de edelmans ende capiteynen selve moesten voor twee broykens gheven vijf gouden croonen ende den dranck was oock quaet om krygen – soo dat sy moesten drincken uyt vuyle stinckende poelen.

Ten lesten gepasseertzijnde “eneden de stadt van Thionville over de Moezel – heeft voor het eerst een sterc castele beschoten Roquemars genoemt ende ghedurende dat de soldaten van het casteel parimenteerden – hebben de Franschoysen met kracht het casteel bestormt ende dat ingenomen – in welcken strom veel van de keyzers volck doot bleven ende vermoort werden ende de reste gevangen. Van Roquemaers trock den concink met sijn leger i'nt hertogdom van Luremorch dat al verlopen was sonder eenigh victualie oft goedingen te vinden ende de Franschoysen staecten 't vier alome in de dorpen ende casteelen tot op twee mylen van Luremborgh.

Hy waum daer naer belegheren het stedken van Danvilliers – het welck hy dapperlijck beschoot ende de bresse ghemaect zijnde – hebben 't de soldaten opgegeven – het welck ghebeurde in junio 1552.

De Franse koning schoof zo langzaam maar zeker op richting Bouillon en zo verder Henegouwen in. Dat kon Keizer Karel V dan weer niet meer verdragen en deze stelde een nieuwe leger samen en trok naar de stad Metz, die hij belegerde. Die belegering moest hij uiteindelijk omwille van de koude, regen en vorst opzeggen. Maar ondertussen speelde de oorlog tussen de Keizer en de Koning zich ook in onze contreien af.

De abt van Sint Bertin kwam na zijn terugkeer van het concilie van Trente in een rumoerig en belegerd Sint-Omaars aan. Op 2 augustus 1552 overleggen de geallieerden met Karel V daar hoe ze zich tegen de Franse troepen kunnen verdedigen, die houden op dat moment vooral in Picardië en de omgeving van Thérouanne lelijk huis.

Ook het nabijgelegen Tournehem wordt door de Fransen in de as gelegd. Op 19 oktober 1552 laat Karel V zijn troepen oprukken om de bezetting te doorbreken, maar na twee maanden is dit nog niet gelukt en heeft zijn leger meer dan 30.000 man verloren! Op 20 december nemen de Fransen de stad Hesdin in.

17 september 1552 – SAP 467

Es geordonneert byde heere, wet ende raed datmen Jan de Broucke ...
Van kerstemesse lȝ tich betrokken voor ende heer vande raedt jeghens jan Kues datmen de
zelve ...
Garanderen zal van alle costen ...
Stil goed nemaer
Persoon
Actum den xvij in september 52

Nopende de beslooten
 Van Jan de Labeau ...
 Angaende dat hy zoude moghen belast ende be
 Zyn goedt eenen vriende... man ...
 Kuerbreoder zynde es gheadviseert datmen de cause
 Zoude
 Actum ut supra

17 september 1552 – **Draperie – Nieuwe borgen** - Resoluties A – folio 70

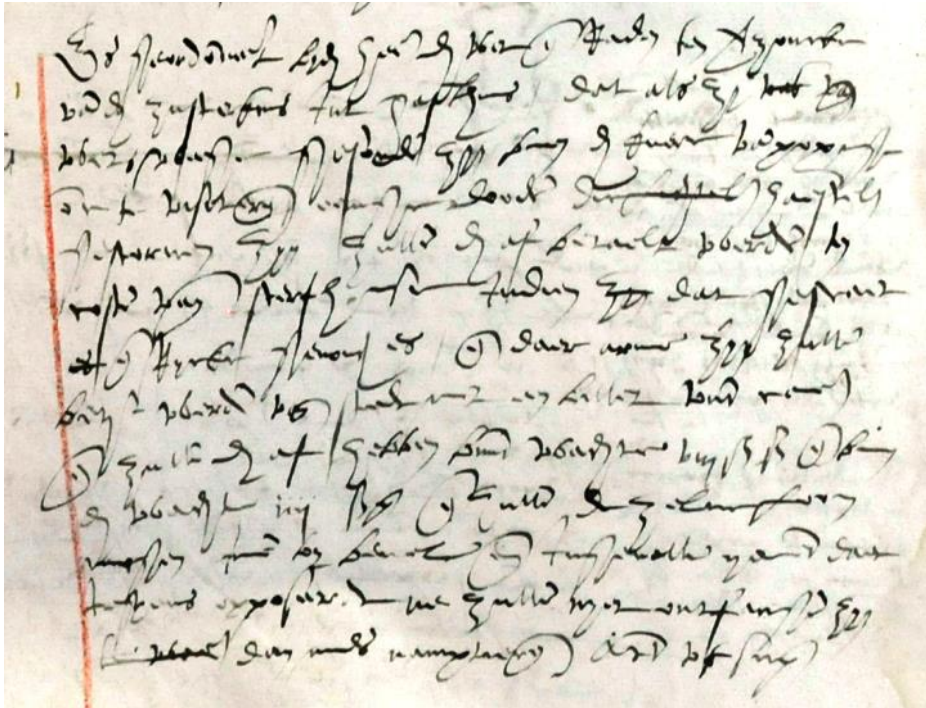
Es gheordonneert ende ghestatueert by den heere, wet ende raed dat van nu voorts an gheen drapiers meer zullen moghen borghen stellen met huerlieden eerste ende oude borghen, tenzy dat d'oude eerst betaelt zy.

Nemaer indien zy noch wulle hebben willen eer d'oude pennynghen ghevalen zyn, zo zullen zy nyeuwe ende andere borghen moeten bringhen.

Es voort by denzelven college wederroupen het pondt grooten dat men ghegheven heeft den drapiers van elcken serpelliere Inghelse wulle die zy hier in de stede ghebrocht hebben met ghereeden ghelde.

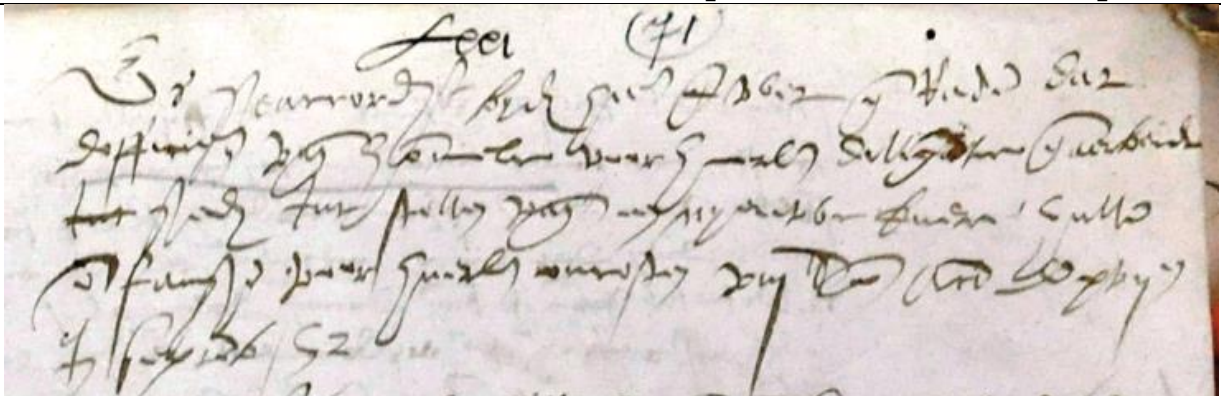
Actum den xvii in septembre 1552.

Er is pest uitgebroken in de stad. De 'heer, de wet en de raden van Poperinghe' vaardigen op 17 september 1552 het volgende voorschrift uit, ten voordele van de Gasthuiszusters, die instaan voor het ruimen vande dode slachtoffers:

Es gheordonneert ten versoucke van de zusterkens int gasthuus, dat als zy van wetweghe gesonden zyn binnen de keure (de stad en jurisdictie) van Poperinghe, omme te visiteeren eenighe dooden die **haestelyck** ghestorven zyn, zullen daeraf betaelt werden ten coste van sterfhuuse indien dat ghestaet ende rycke ghenouch es,

ende daer arme zyn zullen betaelt werden van stede met een billet vande camere ende zullen daeraf hebben buuten wachten (=buiten de barelen van de stad) VIII schellingen parisis ende binnen wachte III schellingen parisis ende zullen der zelve loon moghen innen by bevel ende inghevalle yemandt daar jeghens opponeert ne zullen nyet ontfanghen zyn dan midts namptissement (borgstelling).'

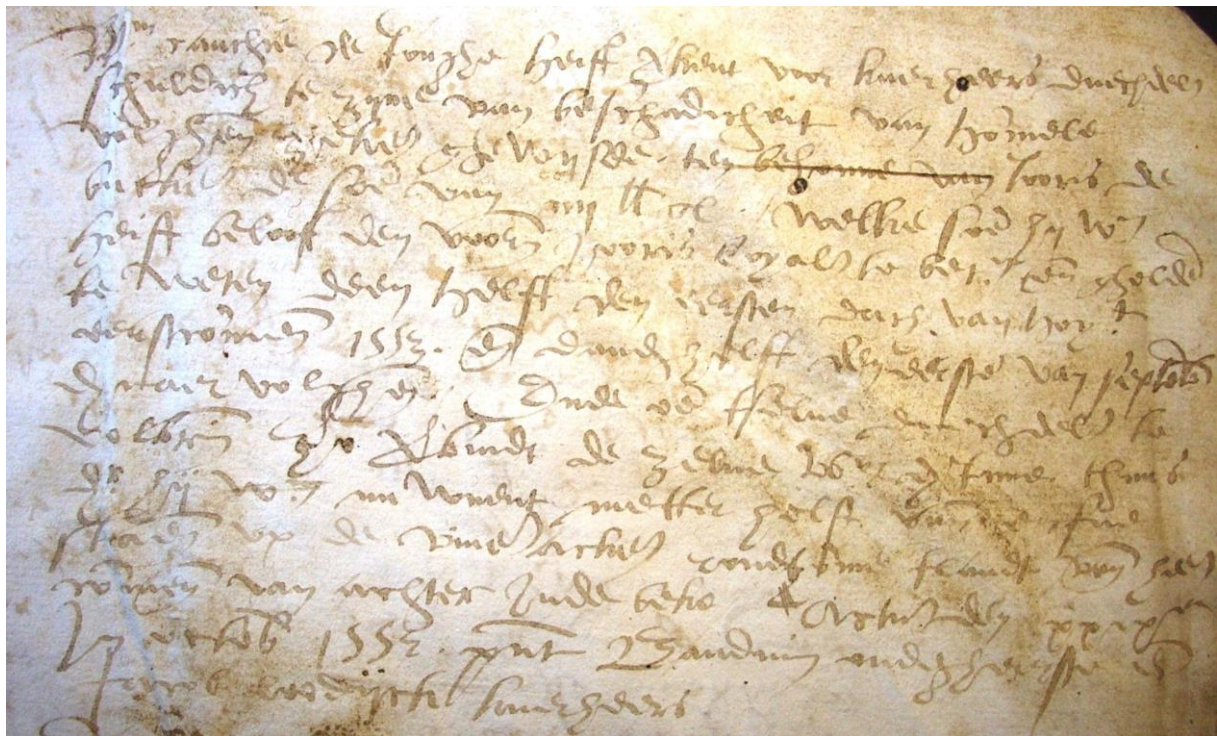

Es gheaccordeert by den heere, wet ende raeden dat de officiers van de hommele voor heurlieden diligentie ende aerbeid ghedaen in 't stellen van eene nyeuwe keure Zullen ontfanghen voor heurlieden oncosten 8 pond parisis

Actum den xvij in september 1552

29 oktober 1552 – **Schuld van hommell** - Renten

Willem Cauchie de jonghe
heift verkennt voor kuerheers
duechdelick schuldich te zyne van beschendicheit van hommele
volghende zecker ghewysse
Jooris de Bucker,
de somme van iij pond grooten,
welke somme hij heift beloofd den voornoemde Jooris
loyale te betaelen ende ghelden
te weten deen helft den eersten dach van de hoymaent eerstcommende 1553
ende dander helft den eerste van september
daernaer volghende doende omme tselve duechdelick te volbringen
zo verbindende de zelve Willem hierinne
thuus daer hy Willem nu wuent
metter helft van de erfve staende up **de Viverenacker**
commende an tlandt vande heere,
commende van achter inde beke
Actum den xxix in october 1552
Present Bauduin Oudegherste ende Jacob Loodyck, kuerheers

30 oktober 1552 – **Onderhoud van de kinderen Van Maerle** - Resoluties A

Es gheconsenteert by baillt Gregor in hincgheert dat van
 nu vorday. marcs de conynck. zal ghebbey voor donghen
 eeneste van hincgheert van fawb. X maerle de somme van
 xxxvi. lb. jaerelick. te betalen by sey. th. de eerste
 vier maenden. Danof de stede een derde, den disch tander ende tgesthuus van tderde geven zal,
 vallende teerste paiement den eersten in maerte eerstcommende
 Actum den laetsten in octob. 1552.

Es gheconsenteert by baillij, schepenen ende kuerheeren dat van nu voortan **Marcs Deconynck** zal hebben voor onderhoudenesse van de kinderen van **Jacob Van Maerle** de somme van xxxvi pond ende jaerelick te betalen tot wederroupen by een pond grooten elcke vier maenden danof de stede een derde, den disch tander ende tgesthuus van tderde geven zal, vallende teerste paiement den eersten in maerte eerstcommende
 Actum den laetsten in october 1552

30 oktober 1552 – **Koop van wol** - Resoluties A

Ghezien zeker beslotene brieven van de majesteit vercreghen by de requeste van Jan de Labeau in daten den laetsten in ougust xvc lij
 Requeste van Jan de Labeau in daten den laetsten in ougust xvc lij
 Gheconsenteert by baillt Gregor in hincgheert dat van
 nu vorday. marcs de conynck. zal ghebbey voor donghen
 eeneste van hincgheert van fawb. X maerle de somme van
 xxxvi. lb. jaerelick. te betalen by sey. th. de eerste
 vier maenden. Danof de stede een derde, den disch tander ende tgesthuus van tderde geven zal,
 vallende teerste paiement den eersten in maerte eerstcommende
 Actum den laetsten in octob. 1552.

Ghezien zeker beslotene brieven van de majesteit vercreghen by de requeste van Jan de Labeau in daten den laetsten in ougust xvc lij

adresseerende an de bailliu ende keurheren inhoudende bevelen dat zij den voorseyde
 supplicatie zouden laten ende ghedoogen, ten proffytte van **Fransco De la Xena** zeker
 losrente - den penninck xvi – ende daerinne verbinden zeker zijne erfve ende catheilen,
 liggende binnen de stede, kuere ofte heerlickhede van Poperinghe
 ende dat by vorme van hypotheke omme den voorseyde Fransco te betalen 't ghene hy hem
 schuldich ware van coope van wulle
 niet jeghenstaende eenighe statuten deser stede ter contrarie –
 ter welker zijne majesteit byden zelve brieven waer derognieren voor deser reise zonder
 prejudicie –
 ten waere merckelicke redenen –
 ter correctie die zijlieden in zulcken ghevalle zijne majesteit omme scrijven – zouden es –
 ende op dezelve brieven by bailliu, schepenen ende kuerheers rypelick ghelet ende bij alle
 goeden redenen gheargueert,
 duer gheene de clausule derogatoire inde zelve brieven begrepen
 ende dat zylieden gheen merckelicke ofte suffisante redenen en bevonden daarmede zy de
 voorseyde majesteit op de vorseyde brieven derogatoire dachten te moghen contenteren –
 gelyck ten inhouden van de zelve brieven gheobtempeert hebben ende den supliant voor dese
 reise gheaccordeert zijn goet te moghen te belasten ten behouue vande voornoemde crediteur
 zonder *spoon – verandering* - van de statute in toecommende tijde in eenighe maniere
 Den laetsten in october xvc lij

4 november 1552 – Impost van de wijnen - Resoluties A

Jehan Baert heeft verkent dat hij den imposte van de wijne ghepacht heeft inden name ende
 ten prouffytte ofte pericle van de stede voor dit jeghenwoordich half jaere ende instimerende
 mids dien dat hij ende niemant anders den ontfanck en collectatie vande penninghen danof
 doen zal – dien niet jeghenstaende es gheordonneert by den heere, wet ende raden dat de
 tesoriers dit zelve half jaer collecteren zullen den impost zo zij deden tvoorleden half jaer
 Actum den iiij november 1552

Jehan Baert heeft verkent dat hij den impost ^{van wijne} ghepacht
 heeft ten proffytte ende pericle van de stede voor dit jeghenwoordich
 half jaere ende instimerende mids dien dat hij ende niemant anders
 den ontfanck ende collectatie vande penninghen danof doen zal – dien
 niet jeghenstaende es gheordonneert by den heere, wet ende raden dat
 de tesoriers dit zelve half jaer collecteren zullen den impost zo zij
 deden tvoorleden half jaer Actum den iiij november 1552

Ten voors. dazze is gheordent by witten. raden
 dat tesoriers zullen betalen van dat half
 jaer van alreder nymt ghy van allen
 vordelich hemmijne tachtel. 8. vordelich van
 pinninck als van moest. van gheordent
 stede gheordent actum den iiij

Ten voorseyde daghe es gheraemt by wetten ende raden dat de tresoriers zullen betalen **Jan Van Roode** ontfanger van alzulcs als men hem van allen voorleden termijnen tachter es wel van de principale als van crooste vande ghereetsten stedeghelde
Actum ut supra

*Op de 20ste december 1552 wordt de stad **Hesdin** door de Fransen ingenomen.*

